

ADRESSEAVISEN 7.4.93

SELVSTENDIG

Skjebnetimen

Det er vel ikke lenger noen i Trondheim som forbinder noe særskilt med den 22. november 1944. Men når byen nå forbereder feiringen av sitt 1000-årsjubileum i 1997, bør man vite at mellom klokken 20.05 og klokken 21.10 denne senhøstkvelen i storkrigens nest siste år, opplevet man den farligste timen i byens lange historie. Byen og byens innbyggere var så nær en total utslettelse som det vel var mulig å komme.

■ Slik var det

Historikeren og skolemannen John I. Skjæran skriver om de dramatiske begivenhetene i sin bok om det sivile luftvern – krigsårenes sivilforsvar – i Trondheim 1938–45: «Trondheim som bombemål». En stor flystyrke tok av fra en britisk base klokken 15.20 med byen ved Nidelven som bombemål. Luftflåten besto av ikke mindre enn 171 store Lancaster bombefly og syv små Mosquito lagerbombere som skulle være stifinnere. Klokken 19 kom flyene vestfra inn mot Møre-kysten. Tyskernes radarsystem var dårlig. I første omgang trodde man at det bare dreiet seg om noen enkeltfly. Først klokken 19.50 oppdaget de hvor stor flystyrken var og at målet måtte være Trondheim. Det ble straks blåst «Flyfare» – og et kvarter senere gikk den offentlige flyalarmen.

VÅRE VERNE- THE FEMERES

Byen kunne neppe ha sluppet fra et så kraftig luftangrep uten en total ødeleggelse med uhyggelige tap av menneskeliv. Trebebyggelsen ville ha utløst bybrann, og det var ingen tid eller mulighet for folk til å komme seg ut av byen. De aller fleste måtte søke ly i private kjellere som på ingen måte var bombesikre. Store deler av innbyggerne ville blitt drept eller såret. Tyskerne hadde forlenget rekvirert sykehus og hospitaler. Man ville ha manglet leger og pleiere for de sårete, og de norske myndigheter hadde knapt kunnet skaffe senger, hjelpemidler, medisiner eller tak over hodet hverken for ofrene eller andre. Det fantes ikke sivile biler og drivstoff, og i tillegg var kirker, skoler og andre større lokaler allerede overfylt som gjennomgangsherberger for strømmen av tvangsevakuerte fra de brente landsdeler i nord. Ingen kunne ha blitt hjulpet.

Undertegnede befant seg i øvre del av Munkegaten på vei hjem til Elgeseter da alarmen gikk. Med erfaring fra en del blinde flyalarmer håpet man naturlig nok på å komme over brua til offentlig tilfluktsrom i Studentersamfundet. Det var nesten ingen mennesker i gaten. Det var stille, men da jeg var kommet opp til Domkirken, la den kraftige duren fra bombeflyene seg over byen med full tyngde. Det smalt fra hundrevis av luftvernkanoner. Det lyste såvidt i sporlysgrenatene, og det knitret gjennom den kunstige tåken av eksploderende luftverngranater. Gassflaskene lå tett på gamle, smale Elgeseter bru. Den var ikke til å komme over. Flyduren vokste i styrke og ble svakere igjen gang på gang. Det var bare én ting å gjøre. Komme seg nedover til kjelleren i kontorgården i Nordre gate.

Den kunstige skodden reddet vel byen. Sjefen for flystyrken hadde klar beskjed om at blindbombing av en norsk by ikke kom på tale. Det hjalp ifølge John I. Skjæran ikke at 16 Lancaster bombefly og to Mosquitos i løpet av den skjebnessvangre timen slapp 2,9 tonn lysbomber og markeringsslys i fallskjerm over byen. Målet ble ikke synlig. Luftflåten dro hjem igjen. Byens skjebnetime var over. Man mistet to bombefly på veien hjem, men Trondheim ble ikke ødelagt og kunne komme gjennom de fem krigsårene uten betydelige skader. Til slutt er det naturlig å nevne at boken «Trondheim som bombemål» ikke bare er et viktig stykke byhistorie, men også mange ganger spennende lesning.

Ulfr.

Hvordan var det i skole?

102869